

А.Р. Яцюк,
студ. III курсу, спеціальність “Право”,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Науковий керівник: ст. викладач кафедри кримінального права,
кримінального процесу та криміналістики О.С. Козерацька

ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ АДВОКАТА ЯК СВІДКА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Показання свідків під час проведення допиту є одним із найефективніших способів отримання інформації в кримінальному провадженні. Майже ні один розгляд справи в суді не обходиться без виклику та допиту свідків.

Відповідно до ст. 65 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), свідком є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань [1, ст. 65].

Допит – це слідча розшукова дія, яка проводиться слідчим або прокурором, у процесі якої від особи, яка володіє відомостями, що мають значення в кримінальній справі, отримується інформація стосовно обставин подій злочину та інші факти, які мають значення для встановлення об’єктивної істини і забезпечення правильного застосування закону. Процедура проведення допиту регламентується статтями 224–226 КПК України.

Проблеми джерел доказів в кримінальному процесі досліджували в працях такі вчені, як С.А. Альперт, В.І. Галаган, Ю.М. Грошевий, А.Я. Дубинський, В.С. Зеленецький, Н.С. Карпов, Г.К. Кожевников, Є.Д. Лук’янчиков, В.Т. Маляренко, М.М. Михеєнко, О.Р. Михайленко, В.Т. Нор, М.А. Погорецький, В.О. Попелюшко, С.М. Стахівський, М.С. Строгович, В.М. Тертишник та інші. Однак сьогодні процес проведення допиту характеризується великою кількістю невирішених проблем [2, с. 263].

Одна з яких пов’язана з проведенням допиту адвоката як свідка в кримінальному процесі. Адже, якщо адвокат виступає в ролі захисника по розгляду конкретної справи, це не виключає можливості його участі у кримінальному провадженні в ролі свідка, тому при проведенні допиту адвоката існують певні особливості.

В КПК України 1960 року існувала можливість усунення адвоката у справі шляхом переведення його у категорію свідків. Тобто, якщо адвокат надавав правову допомогу особі в певному кримінальному провадженні і в той же час притягувався до допиту як свідок по тій же справі це унеможлиблювало його участь в ролі захисника по цій справі. Свого роду адвоката ніби викидали з процесу, не даючи йому можливості здійснювати свої професійні обов'язки [3, с. 138].

В чинному КПК України дана норма відсутня і адвокат не обмежується у своїй професійній діяльності.

Проте трапляються випадки, коли правоохоронні органи нехтують вимогами законодавства стосовно охорони адвокатської таємниці. В чинному законодавстві існує певна правова невизначеність допиту адвоката як свідка, що значною мірою впливає на виконання адвокатом своєї головної професійної задачі – надання правової допомоги [3, с. 138].

Думки вчених та практиків, таких як С. Головацький, С. Гончаренко, А. Логінова, стосовно даного питання досить розбіжні. Деякі з них вважають, що проведення допиту адвоката є неможливим, тому що він володіє широким колом інформації, що складає адвокатську таємницю і її розголошення без письмового дозволу особи, яка її надала є неможливим, а саме це може ускладнити отримання свідчень в повному обсязі.

Адвокатською таємницею є будь-яка інформація, що стала відома адвокату, помічнику адвоката, стажисту адвоката, особі, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, про клієнта, а також питання, з яких клієнт (особа, якій відмовлено в укладенні договору про надання правової допомоги з передбачених законом підстав) звертався до адвоката, адвокатського бюро, адвокатського об'єднання, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності [4, ст. 22].

Також досить багато протиріч та спорів викликає те, що у ст. 65 КПК України, коло осіб, які не можуть бути допитані як свідки у кримінальному провадженні про відомості, які становлять адвокатську таємницю, згадується тільки адвокат [1, ст. 65]. Виникає питання, як регулювати проведення допиту осіб, які співпрацюють з адвокатами і які можуть володіти інформацією, яка становить адвокатську таємницю (стажист, помічник адвоката, особи, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом), адже не виключена можливість їх допиту як свідка в кримінальному провадженні.

Відповідно до статті 23 Закону України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність” забороняється вимагати від адвоката, його помічника, стажиста, особи, яка перебуває у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об’єднанням, а також від особи, стосовно якої припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю, надання відомостей, що є адвокатською таємницею. З цих питань зазначені особи не можуть бути допитані, крім випадків, якщо особа, яка довірила відповідні відомості, звільнила цих осіб від обов’язку зберігати таємницю в порядку, передбаченому законом [4, ст. 23].

Порівняльний аналіз зазначених вище норм КПК України та Закону України “Про адвокатуру та адвокатську діяльність” доводить, що має місце суттєва розбіжність щодо кола осіб, які не можуть бути допитані як свідки в кримінальному провадженні. Отже, на нашу думку, з метою усунення цієї юридичної колізії, необхідно п. 2, ч. 2 ст. 65 КПК України викласти у такій редакції: “... 2. Не можуть бути допитані як свідки: ... адвокати, його помічники, стажисти, особи, які перебувають у трудових відносинах з адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об’єднанням, а також особи, стосовно яких припинено або зупинено право на заняття адвокатською діяльністю – про відомості, які становлять адвокатську таємницю; ...”.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: станом на 11.01.2019 р. №4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 17.03.2019).
2. Лушпієнко В. Особливості допиту свідка на стадії судового розгляду в кримінальному процесі. *Підприємництво господарство і право*. 2017 №3. С. 263-267.
3. Войнарович А.Б. Особливості допиту адвоката як свідка в кримінальному провадженні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2015 №18 С. 137-140.
4. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 лип. 2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17> (дата звернення: 17.03.2019).